

угоди, здатність оцінити всі ризики, повага до всіх сторін у конфлікті, професійна відповідальність, толерантність.

Узагальнюючи вітчизняний та зарубіжний досвід із формування конфліктологічної культури майбутнього фахівця у ВНЗ, можна констатувати таке: для випускників ВНЗ, у яких сформовано достатній рівень конфліктологічної культури, характерна наявність навичок соціальної комунікації; вони мають практичний досвід медіація; мають конкретну спеціалізацію в якійсь галузі; обізнані у проведенні теоретичного аналізу різних видів конфліктів; володіють навичками синтезу та оцінювання власних знань відповідно до застосування їх на практиці; вміють робити теоретичні та практичні висновки.

Яковенко О.В., ст. викладач НаУКМА

СИСТЕМНЕ МИСЛЕННЯ ЯК СПОСІБ РОЗВ'ЯЗАННЯ КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЙ

Системне мислення – погляд на ситуацію, при якому під час її вирішення враховуються та вважаються актуальними будь-які фактори: минуле й майбутнє, оточення, цілі, установки. Системне мислення протиставляється лінійному, в якому розглядається тільки одна причинна лінія. «Властивості та способи функціонування більш високих рівнів не можуть бути пояснені підсумуванням властивостей і способів функціонування їх компонентів, взятих в ізоляції один від одного. Однак якщо нам відомий ансамбль компонентів та існуючі зв'язки між ними, ми можемо вивести більш високі рівні з компонентів» - Людвіг фон Берталанфі, один із засновників загальної теорії систем.

Система є сутність, яка внаслідок взаємодії її частин підтримує своє існування і функціонує як цілісність. Системне мислення спрямоване на ціле і його частинки, а також на зв'язки між ними. Воно вивчає цілісність, щоб зрозуміти частини. Воно протилежне редукціонізму (уявлення, що ціле є сумою складових частин). Але набір не пов'язаних між собою частин не утворює системи. Це звичайне невпорядковане нагромадження. Якщо сконцентрувати увагу на характері зв'язків, що існують між елементами системи, а не на частинках, то відкривається дивовижний феномен: системи, які складаються з частинок різної природи і мають зовсім не схожі функції підпорядковуються загальним законам організації. Завдяки цьому можна передбачити поведінку систем, навіть не маючи детальних знань про їх частинки.

В основі набуття задатків системного мислення знаходиться факт наявності певного виду інтелекту. Це пов'язано з тим, що зазвичай у людини не всі фактори інтелекту розвинені в однаковому ступені. У деяких, навіть дуже

високо обдарованих людей гарно розвинені лише деякі якості. Здатність до системного мислення в значному ступені покращує перспективу успіху в особистому житті. Системністю мислення володіє не більше 10% людства.

Чому так складно бути системним? Ознаками будь-якої системи є тотальність, повторюваність, послідовність, стабільність причинно-наслідкових зв'язків. Яким чином системність проявляє себе в мисленні? Тотальність виявляється у відсутності подвійної комунікації, коли усі рішення замовлені єдиними цінностями. Повторюваність – у тому, що відбувається кожного моменту. Послідовність – у відповідності цілей та дій. Стабільність причинно-наслідкових зв'язків у тому, що біле залишається білим за будь-якого освітлення. Відсутність системного мислення, перш за все, призводить до ригідності – нездатності керувати програмою діяльності відповідно до вимог ситуації.

Системне мислення дає можливість опанувати стратегію прогнозування, передбачення та усвідомлення причинно-наслідкових зв'язків. Це здатність творчо і активно мислити, створювати динамічні ідеї та цілі. Системне мислення схоже на здатність до гри в шахи: хтось взагалі не може прорахувати ситуацію, а хтось бачить на 20 кроків вперед. Системність мислення полягає в тому, щоб тактичні дії були підпорядковані досягненню глобальної мети.

Основними напрямками для розвитку системного мислення є необхідність розширення власних ментальних карт і моделей, знищення розумових стереотипів, тренінг креативності, розвиток способів вимірювання зворотнього зв'язку, вирішення творчих завдань. Розвиток системного мислення є досить складним завданням, але далеко не безнадійним.

Джосеф О'Коннор, Іан Макдермотт – «Искусство системного мышления» Переклад з англ. М.: «Альпіна», 2008. — 252 с.